

PRIMO GLOBUS

MOSKVA — Dva milijona steklenic vodke, milijon steklenic šampanjca in drugega vina ter dva milijona gosij in puranov so pripravile moskovske trgovine za slovo od starega leta, ki je prineslo krožni polet dveh kozmonavtov, in za začetek novega, v katerem naj bi prvi človek poletel okoli Meseca.

PARIZ — V primerjavi z letom 1931 se je število vegetarijancev — po približnih poljskih FAO — do konca minulega leta v evropskih deželah skrajšalo za 50 odstotkov.

KARTUM — Sovjetsko letalo tipa »Miljušin«, ki je pešlo medicinsko opremo za poplavljenega področja v Kongu, so zadržali na mednarodnem letališču v Kartumu, ker ni imelo dovoljenja za prelet sudanskega ozemlja in za pristank v Kartumu.

MOSKVA — Nobelov nagradenec Albert Schweitzer je izjavil, da je treba uničiti vse jedrske orožje, ker je to najizrazitejša oblika sodobnega antihumanizma. V intervjuju, ki ga je objavil sovjetski list »Izvestija«, je dr. Schweitzer dejal, da tega ni mogoče doseči samo s političnimi in z diplomat-skimi sredstvi.

MADRID — Zaradi hudih naltov, ki so trajali več dni, so razni deli Španije spet poplavljeni. Najbolj prizadeto je področje Sevilje, kjer so poplave že lani novembra napravile precej škodo. V narasli reki blizu Zamore sta utonila dva človeka, valovi pa so izpodkopali avtomobilsko cesto, ki pelje proti Madridu. Po večdnevem deževju se je v španskem glavnem mestu področje več starih hiš.

KARACI — Pakistanska vlada je prosila Sovjetsko zvezo, naj pošlje še dve skupini strokovnjakov za raziskave petrolejskih ležišč. Prva skupina pripravljala črpanje nafte na nekaj pakistanskih naftnih poljih.

NEW DELHI — Po zaslugi novih snežnih plugov je hindustansko-tibetanska cesta čez himalajske gore to zimo kljub hudim zameotom prvič prosta za avtomobilski promet.

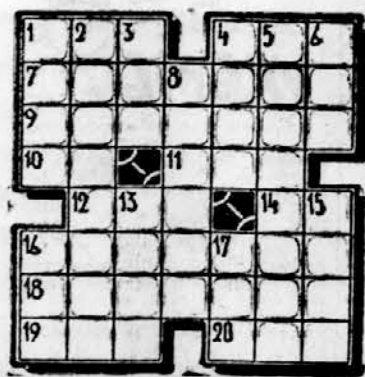
WASHINGTON — Pokopali so vdovo po Woodrowu Wilsonu, predsedniku ZDA med prvo svetovno vojno. Umrla je v starosti 89 let in je bila 24 let vdova.

LONDON — »Rolls-Royce«, angleška tovarna luksuznih avtomobilov, pripravlja tehnično sodelovanje z BMC, ki proizvaja tako imenovana množična tovarna vozila.

BOMBAY — Na neki Savitri južno od Bombaja se je iz neznanega vzroka preveril rečni brod s 180 potniki. Le 40 ljudi se je s plavanjem rešilo iz valov.

Upanje je, da bo ozdravela, zjutraj je imela skoraj 42. opoldne pa 35,5 stopinje Celzija, torej njen organizem reagira, povzamejo francoski in drugi listi iz zdravniških poročil o zdravstvenem stanju slavitelne baletne umetnice Janine Charrat, ki je dobila v pariškem televizijskem studiu hude opekline — 70 odstotkov (o nesreči smo poročali pred dnevi) — in jo zdravijo v neki pariški bolnišnici. Zdravnik Merle d'Aubigné ni hotel dati izjav. Povedal je le, da so po vsem telesu opečeno Janine okopali v sterilni vodi s posebnimi dodatki in da je zadovoljen s pacientkinim tekom. — Na sliki: Janine Charrat z mikrofonom, po katerem se iz sterilizirane celice pogovarja z obiskovalci.

Križanka

VODORAVNO: 1. rimska boginja plodnosti, 4. otok pred Zadrom, 7. velosol na Kitajskem (Rumena reka), 8. predel del celote, 10. začetnik ljubljanskega časopisnega podjetja, 11. departma v južni Franciji, 12. prvi generalni sekretar OZN (Trjever), 14. zaporedni črki v abecedi, 15. star izraz za polotok Krim in pokrajino severno od njega, 18. pisano potrdilo, 19. trdnjava, 20. žensko ime.

NAVPIČNO: 1. oseben prevoznik, 2. del čevljar, 3. plov, 4. šivanka, 5. angleški dramatik (»Boja za obkrovanje«), 6. struja, 7. glavno mesto francoskega departmaja Nièvre, 13. traka, 15. skupina plov, 16. zrakoplov, 17. del umetniškega imena prve slovenske filmske igralke.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

VODORAVNO: 1. Argos, 4. Treanta, 7. seno, 8. R(iko) D(ebenjak), 9. prostor, 11. la, 12. ruba, 13. Askari, 15. Valke.

NAVPIČNO: 1. G(logod) (Nikola),

Stroj računa na besedo

Med najnovejšo nalogo in delno tudi že dosežke sodobne elektronske sodbo stroji, ki izpolnjujejo ukaze človeškega glasu. Napredek na tem področju pomeni »Shoebok« družbe IBM, ki razvija kakih šestdeset izgovorjenih besed vključno s številkami od ena do devet. Brž ko stroj »lišči« besede »krat«, »deljenost«, »manj«, »vse«, »tako ipd., opravi računsko operacijo in natipka rezultat.

Kdor noče tako računati, mora izgovoriti svoje ukaze v mikrofoni, stroj pa potem spremeni glasove kot sestavne dele besed v ustrezne elektronske impulze, ki sprožijo določeni del naprave. Ta elektronski začetnik ima seveda še določene pomanjklivosti; tako na primer najbolje »poslušajo« in delujejo, če imajo izgovorjeni glasovi jakost, kakršni je prilagojen.

Namen in uporabnost nove naprave? Obnesla se bo predvsem tam, kjer zaradi

pomanjkanja časa ni mogoče spreminjati napisanih besed v ustrezne elektronske impulze, na primer pri krmarjenju nadzvočnega letala, ko mora pilot v nekaj trenutkih opraviti določeno delo. V nadaljnjem razvoju bo naprava morda postala uspešno nadomestilo sedanjih pisalnih strojev, seveda pa bo treba njen sluh prej prilagoditi do-

ločnim posebnostim jezika in pravopisa.

V stroju, ki računa na govorni ukaz, so vdelali 31 tranzistorjev za vsako izmed sedanjih 60 besed, ki jih za zdaj hrani njegov elektronski spomin. Najpazljiveje mora strokovnjak, ki dela s tem strojem, izgovorjati glasove f, s in th (znajden sestavni del angleščine).

Avtomati na žagi

Malone vsakdo že pozna ugotovitve strokovnjakov za avtomatizirano proizvodnjo, da je avtomate najlažje uvesti pri delu s tekočinami. Na drugem mestu so snovi v prahu, pri trdnih surovinah pa je avtomatizacija dokaj težavnejša. Zato so na primer čistilnice nafte povsem avtomatizirane že precej let, avtomobilske tovarne pa uvažajo avtomate šele zadnje čase, saj morajo človeške roke slej ko prej opraviti vrsto zahtevnih del.

Britanska tovarna Robinson, ki protizvaja stroje za obdelavo lesa, je nedavno uvedla avtomate tudi v lesno industrijo. Različno debeli hlodi prihajajo iz strojev v enako debelih kosih, pa tudi v obliki modelirane lesa, kakršnega uporabljajo med drugim za izdelavo lesenih okrasov in okvirov za slike. Poglaviti člen v avtomatizirani žagi je naprava za avtomatični prenos lesa od žag do

potapljačev je le delno uspešna. Okoli dva metra dolgi morski pes se je vidno vznemiril, vendar se je poglaval proti gumijastemu splavu in ga prekučnil. Hicks, ki mu je uspelo pravočasno skočiti na breg, je vztrajal pri trditvi, da je njegova zamisel teoretično pravilna, za praktično rabo pa jo bo treba še izpopolniti.

Portret predsednika Kennedyja

Italijanski slikar Pietro Annigoni, ki je izdelal že več portretov državnikov in drugih znanih osebnosti, je v letalom odpotoval v ZDA, kjer bo portretiral predsednika Kennedyja.

Dodatni zaslužek

Kakor marsikje drugod, je tudi v ZDA močno razširjeno honorarno delo po redni službi (»moonlighting« — delo pri mesečini, pravijo Američani). Tovarniški delavci v prostem času stredo, knjigovodje delajo v dveh prostih dneh ob koncu tedna pri bencinskih črpalkah, tajnice nastopajo pozno popoldne in zvečer kot prodajalke v trgovinah itd. Po približnih podatkih je v ZDA vsaj tri milijone rednih »moonlighterjev«.

SLOBODAN NEŠOVIČ

Maigret vžagati

Vdova Gibon in Gobillard sta bila umorjena hladno, po treznem premisleku. Clovek, ki je pozvonil pri vratih stare babilice, je šel tja z dokončnim namenom, da jo ubije; to je storil brez oklevanja na hodniku. Ko je vstopil, je imel orožje že v roki. Ko je dva dni pozneje napadel Gobillarda, morda ni imel namena ubiti prav njega, toda z doma je šel z namenom, da nekoga ubije. Razumete kaj hočem reči?

Vernoux se je strašansko trudil, da bi domnel, kam meri Maigret. »Zadeva s Courcoum je drugačna. Ko je morilec stopil v njegovo hišo, se ni imel pri sebi orožja. Iz tega lahko sklepamo, da ni šel tja z namenom, da ga ubije. Šele tam, pri Courcoum se je zgodilo nekaj, kar ga je pripravilo do zločina. Morda obnašanje Courcoum, ki je bil pogosto izvaljen, morda tudi Courcoumovo grožnje, kdo ve?«

Maigret je za trenutek obmolnil, da bi prižgal vžgalico in potegnil iz pipe. »Kaj mislite o tem?«

»O čem?«

»O moji teoriji, o mojem razmišljanju.«

»Mislim sem, da je zadeva že končana.«

»Tudi če predpostavljamo, da je končana, ga skušam razumeti.«

»Blaznež ne upošteva takih momentov.«

»In če ne gre za blazneža, ali vsaj ne za človeka, kakršnega si navadno predstavljamo kot blazneža? Skušajte mi slediti še trenutek. Nekdo gre zvečer k Robertu Courcoum; nič se ne skriva, ker še nima slabih namenov. Toda kdo ve, iz kakšnega razloga je bil potem prisiljen, da ga je ubil. Za seboj ne pust nobenih sledov, s seboj odnese tudi orožje, kar nedvoumno odkriva, da noče, da bi ga zaprli. Vse to kaže, da gre torej za človeka, ki žrtve pozna in ki ima navado, da ob tisti uri prihaja k njej.«

Razumljivo, da bo policija raziskovala v tej smeri in zelo verjetno je, da jo bo preiskava v tej smeri pripeljala tudi do krivca.«

Vernoux ga je pogledoval kot človek, ki razmišlja in tehta, kaj gre njemu v prid in kaj v škodo.

»Razpredajmo naprej. Zgodi se drugi zločin, v drugem delu mesta. Zrtve je človek, ki nima nobene zveze ne z morilecem ne z Courcoum. Kaj se bo zgodilo?«

Vernoux se je prisiljeno nasmehnil, Maigret je nadaljeval:

»Preiskava ne bo nujno tekla po sledi, ki jo je zapustil prvi zločin. Vsakdo bo mislil, da gre za blazneža.«

Sledil je premore.

»Prav to se je zgodilo. Da pa bi bil morilec še bolj prepričan, da bi se bolj utrdil domnevo o blaznežu, pa je zagrešil še tretji zločin. Tokrat na cesti, nad prvim pijancem, ki ga je srečal. Sodnik, tožilec in policija, vsi so se pustili po tagniti za nos.«

»Vi pa ne?«

»Nisem samo jaz, ki ni nasedel. Zgodilo se je, da se javno mnenje moti. Zgodi pa se tudi, da ima javno mnenje intuicijo, ki je lastna ženskam in otrokom.«

»Hočete s tem reči, da je javno mnenje pokazalo na mojega sina?«

»Pokazalo je na to hišo.«

Vstal je in, ne da bi se naprej vzdignil pri dokazu, stopil k mizici v slogu Ludvika XIII., ki je služila kot pisalna miza; na njej je ležal pisemski papir. Vzjel je listič, iz žepa pa je potegnil drug list.

»Arsene je bil tisti, ki je pisal,« je bolj sam zase dejal in vrnil papir brezbržno nazaj na mizo.

»Moja majordom?«

Vernoux se je razburjen približal Maigretu; ta je opazil, da je bil kljub vsej obilnosti starec prožen, kakor mnogi njemu podobni ljudje.

»Zeli, da bi ga zaslišali, ne upa pa se sam prijaviti policiji ali sodniku.«

»Arsene ne ve ničesar.«

»Morda, toda z njegovega okna se vidi na cesto.«

»Ste mar že govorili z njim?«

»Se ne. Toda vprašujem se, ali ste z njim skregani, ker mu ne plačujete in ker si pri njem izposojate denar.«

»Kaj, veste tudi to?«

»Gospod Vernoux, mi res nimate ničesar povedati?«

»Kaj naj bi vam povedal? Moj sin...«

»Ne govoriva o vašem sinu. Ali imam prav, če si mislim, da ste bili tudi vi kdaj nesrečni?«

TUJINA O NOB

Prepričan sem, da bosta armada in ljudstvo zgradili lepšo bodočnost in srenejšo prihodnost v novi, svobodni, demokratični, federativni Jugoslaviji.

Istega dne — 22. okt. 1944 — je poročal londonski »Reynolds News« med novicami s front tudi naslednje z jugoslovanskega bojišča:

»... takoj po osvoboditvi Beograda se je začelo skupno rusko-jugoslovansko prodiranje proti Zagrebu, glavnemu mestu Hrvaške.

Partizani maršala Tita so že v predmestjih Zagreba.

Ob tretji obletnici pokola 6000 odraslih in otrok v Kragujevcu so enote jugoslovanske osvobodilne enote zavzele večji del mesta.

Druge partizanske enote so zavzele blizu Skadrskega jezera ob albanski meji važen gorski greben in tako stisnile velike nemške enote med Narodnoosvobodilno vojsko Jugoslavije in zavezniškimi silami v Albaniji.

TITO V BEOGRADU

O prihodu maršala Tita v pravkar osvobodjeni Beograd je tisk poročal na vidnih mestih. Londonski »The Star« je 28. oktobra 1944 zapisal takole:

»Maršal Tito je danes prispel v Beograd. Na paradi so ga pozdravile enote Narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije, potem pa je imel govor.

Revija »The Illustrated London News« je posvetila 10. junija 1944 eno svojih strani fotografij maršala Tita, njegovega štaba in delegatov na kongresu USAOJ. Naslova nad slikami: »Tito v skriti glavni štab« in »Maršal Tito in nekaj njegovih partizanov«. Pod slikami pisar: Maršal Tito v svojem planinskem štabu: trije posnetki herojskega voditelja jugoslovanskih partizanov; ob njem na srednji sliki pes ovčarske pasme z imenom Tiger. — Voditelja črnogorskih delegatov na mladinskem kongresu Titove Narodnoosvobodilne vojske partizanka Stana Tomašević, 21 let. — Tri oborožena partizanska dekleta, ki so sodelovala na drugem kongresu Antifasistične mladine Narodnoosvobodilne vojske maršala Tita.

ZGODBO JOŽETA GRADIŠKA

Zmaj v dolini

RIŠE DRAGO STRMEC

181. Čez tri tedne sem hodil s kurirjem Mirkom da-leč od doma, na Livčanem, po kurirskih poteh, da bi jih spoznal. Se zmeraj sem imel klobuček in civilne hlače do meč. Že tretjič, kar sem bil s njim, sva hodila vso noč. Odšla sva iz Lok, se bližajala skoki Stečjan, kjer so imeli Nemci postojanko. V sotočki sva morala prečkati cesto. Ob njej je tekla rečica. Ravno sva stela v tiho vodo, da bi jo prebrčala, ko sva zaslišala iz tone na cesti korake. Spiladla sva se nazaj med jelševje in običajala. Pritikanega nemškega sovražnika na cesti ni hotelo biti konec. Začelo se je svedeti in mlkva sva se potila, kajti Nemci so niso odmaknili.

182. Zaznamo se je in bila sva v pasti. Na očeti so bili Nemci postavili zasede. Vsakega civila, ki je prišel mimo, so preiskali. Začelo je pripetkati; do takrat so minile neštene dolge ure. Kot približe sva tečala v rasti med redkim jelševjem. Vsek sva bi najbe lahkotno izšla. Mirko je pol ure včasih pismo iz torbe. Potem je pol ure igral svoj. Prebrala sva vsebino. »Tudi če bi ti odiral kolo, ne smejo nič izročiti iz tebe.« je komaj slinilo izpeta Mirko. Pojedel je pismo, da ne bi prišlo Nemcem v roka, ako bi naja zaslišali. De polnoma naja niso odkrili, čeprav se bili voljki nekakrat čisto blizu, ko so pili vodo iz struge.

183. Mirkove roke so ves dan oklepale orožje. Klala naja je strahovito žela. Sinoci sva jedla preočen ričet. Pred nosem je tiho klockala voda, meni se je pa sušilo grlo. Popoldne sem tako trpel od žeje, da sem posnel na strah, ki me je stikal vsa jutro in vse nekočeno dolgo dopoldne. Zvečila sva travo, toda po tisti grenkosti je še bolj žejalo. Ob sončnem zahodu vode mi je svenilo po glavi. Takrat so Nemci le odšli. Po treh urah sva se spiladla do vode, pila s stokanjem in se prečevala. Mirko je prenel droben kos kruha. Dal mi je večji delček kos soli.

